

Albrecht, Peter. *Die Nationaltrachtsdebatte im letzten Viertel des 18. Jahrhunderts.* – Jahrbuch für Volkskunde 10 (1987) p. 43-66.

In de achttiende eeuw werd er in Duitsland een debat gevoerd over het invoeren van een nationale dracht. De motieven om tot zo'n dracht te komen waren verschillend (uniform naar buiten toe, verkleinen van standsverschillen, bevorderen van inheemse productie) en zo ook de ideeën over de wijze waarop dit plan tot uitvoer gebracht zou moeten worden (voor heel Duitsland, voor elke staat afzonderlijk, wat voor soort kleding, voor alle standen precies hetzelfde?). Ondanks de grote interesse voor het onderwerp heeft het debat nooit tot concrete resultaten geleid en is nergens in Duitsland ooit daadwerkelijk een nationale dracht ingevoerd.

Baumeier, Stefan. *Wilhelm Hansen (1911-1986) in memoriam.* – Rheinisch-westfälische Zeitschrift für Volkskunde 30/31 (1985/86) p. 231 - 238; 1 foto.

In memoriam en bibliografie.

Blécourt, Willem de. *De roman als reactie; het Staphorster toverijgeval van 1839.* – Amsterdams sociologisch tijdschrift 15 nr. 1 (1988) p. 93-107.

Twee vragen staan in dit artikel centraal: a. in hoeverre is een romantekst te beschouwen als aanvulling dan wel correctie op niet-literaire teksten; b. binnen welke benadering is de combinatie van romanteksten met meer traditionele bronnen het meest vruchtbaar? Beide vragen worden behandeld aan de hand van een concrete historische gebeurtenis: een geval van toverij in Staphorst in 1839. Na vergelijking van de gerechtelijke lezing van het voorval met de literaire versie (de anonieme novelle 'Eene heksenfamilie', verschenen in 1858 in het tijdschrift *Nederland*) komt De Blécourt tot de conclusie dat de literaire tekst qua informatieve waarde altijd afhankelijk blijft van toetsing met niet-literaire bronnen. Als etnografisch document kan een romantekst hooguit nuttig zijn in een tussenfase van het onderzoek. Wel vervult de niet-fictionele tekst een attenderende functie, en opgevat als reactie van een auteur op een bepaalde historische gebeurtenis kan een tekst bovendien bijdragen aan een overzicht van opvattingen over die gebeurtenis.

Boyes, Georgina. *Cultural survivals theory and traditional customs. An examination of the effects of privileging on the form and perception of some English calendar customs.* – Folk life 26 (1987/88) p. 5-11.

De antropologische 'survival'-theorie die allerlei bestaande gebruiken als restanten van een voorbij, heidens verleden beschouwde en aanzette tot het zoeken naar de meest pure vorm van een gebruik, is wetenschappelijk gezien weliswaar volkomen achterhaald, maar blijkt in het publieke bewustzijn onverstoortbaar voort te leven. Boyes schrijft deze populariteit toe aan een aantal factoren, zoals de mogelijkheid die ermee geschapen werd om bepaalde proble-

matische zaken (als prostitutie, fallussymbolen) openlijk te bespreken, de activiteiten van folkloristen enzovoorts. Met een aantal Engelse kalenderfeesten als voorbeeld wordt geïllustreerd dat sommige volkskundigen in het verleden met succes hebben geprobeerd een aantal gebruiken te doen herleven, voorzien van een eigen, veelal op hypothese berustende visie. Daarbij ging het hun om de 'meest oorspronkelijke' vorm van het gebruik; ze hadden echter geen oog voor de sociaal-economische omstandigheden ervan. Hun visie is blijkbaar bij het publiek aangeslagen en wordt in de huidige tijd opnieuw benut bij pogingen om het toerisme te ontwikkelen.

Bruin, Kees. *Koningen en burgerdeugd. Het ontstaan van de Orde van Oranje-Nassau.* – Amsterdams sociologisch tijdschrift 15 nr. 1 (1988) p. 26-61; 5 tab.

Op 4 april 1892 ging de Orde van Oranje-Nassau als nieuwe Nederlandse staatsorde haar eerste levensjaar in. Deze onderscheiding verving de controversiële Orde van de Eikenkroon. In dit artikel beschrijft de auteur het complex van dynastieke, politieke en meer algemene maatschappelijke ontwikkelingen dat ten grondslag heeft gelegen aan het ontstaan van het nieuwe 'lintje'. Hij komt tot de conclusie dat deze ontwikkelingen tot op zekere hoogte als typerend beschouwd kunnen worden voor machtsverschuivingen, zoals die zich ook voordeden in andere samenlevingen dan de Nederlandse in de negentiende eeuw. De verhouding tussen koning, parlement, burgerij en 'volk' veranderde en daarmee veranderden opvattingen over de inrichting van het nationale 'ordewezen'.

Dahles, Heidi. *Weidelijkheid. Een sleutel tot het zelfbeeld van jagers.* – Sociologisch tijdschrift 14 nr. 3 (1987) p. 469-492.

Tot omstreeks de eeuwwisseling hanteerden jagers uit goeie kringen in Nederland het, uit de Engelse jachtraditie voortkomende, begrip 'sportiviteit' om de jacht te karakteriseren en om zich te onderscheiden van stropers en broodjagers. Sindsdien wordt het, uit de Duitse jachtraditie afkomstige, begrip 'weidelijkheid' gepropageerd, waarin meer dan op sportiviteit het accent ligt op het beheer van de wildstand. De auteur wijst op de invloed van prins Hendrik, de echtgenoot van koningin Wilhelmina, bij de overname van deze houding tegenover de jacht in Nederlandse jagerskringen. In de discussies in de jaren zestig en zeventig speelde het begrip weidelijkheid bij de verdediging van de jacht een belangrijke rol. Het artikel is gebaseerd op schriftelijke bronnen, o.a. artikelen in het blad *De Nederlandse Jager*, en literatuur.

Daxelmüller, Christoph. *Vom HDA zum HEV. Die Neukonzeption eines umstrittenen Klassikers.* – Bayerische Blätter für Volkskunde 15 nr. 2 (1988) p. 65-76.

Nadat in 1987 een goedkope heruitgave van het *Handwörterbuch des deutschen Aberglaubens* is verschenen, is het aantal krantekunnen en radiouitzendingen over eeuwenoude magische gewoonten en gebruiken aanmerkelijk toegenomen. Ook volkskundigen wordt weer geregeld gevraagd om iets te vertellen over oud-germaanse of zelfs keltische aspecten van bestaande gebruiken zoals Pasen en carnaval. Daxelmüller betreurt (achteraf, hij heeft immers zelf het voorwoord geschreven) dan ook deze heruitgave van een boek dat wetenschappelijke opvattingen van vijftig jaar geleden weergeeft en uitgaat van de premisse dat bijgeloof een duidelijk definieerbaar en door de eeuwen heen vastliggend onderdeel van de menselijke cultuur is. Hij laat tevens zien dat niet alleen journalisten en andere leken zich door het HDA op het verkeerde been laten zetten, maar ook gerenommeerde wetenschappers uit andere disciplines. Hij pleit voor een nieuw project, een 'Handwörterbuch des europäischen Volksglaubens', dat alle niet-kerkelijke Europese geloofsopvattingen zou moeten omvatten en waarin de

opvattingen van het 'volk' en van de elite (en de wisselwerking daartussen) aan de orde zouden moeten komen.

Dekker, Rudolf. *Egodocumenten; een literatuuroverzicht.* – Tijdschrift voor geschiedenis 101 nr. 2 (1988) p. 161-189.

Dit artikel geeft in de eerste plaats een overzicht van de literatuur over egodokumenten (waarbij de nadruk ligt op Duits-, Engels- en Franstalige autobiografieën en dagboeken), daarnaast een beschrijving van de veranderingen in gebruik en waardering door de diverse wetenschappelijke disciplines (o.a. de volkskunde) en schenkt tenslotte aandacht aan een aantal oude en nieuwe problemen bij de bestudering van egodokumenten. Ten aanzien van de rol van egodokumenten in de volkskunde maakt Dekker summiere opmerkingen over de relatie tussen autobiografie en sprookje, het gebruik van schriftelijke bronnen als dag- en kasboeken bij het onderzoek naar de levenscyclus, de sociaal-kulturele en mentale veranderingen bij de negentiende-eeuwse boerenbevolking.

Dobrowolski, Pawel T. *Food purchases of a traveling nobleman: the accounts of the earl of Derby, 1390-1393.* – Food & foodways 2 nr. 3 (1988) p. 289-308; 2 tab., 3 fig.

De uitgaven voor voeding die een Engelse graaf tijdens een vier jaar durende Europese reis aan het einde van de veertiende eeuw nauwkeurig liet bijhouden, maken het mogelijk enkele kanttekeningen te plaatsen over de wisselende omvang van het reisgezelschap en van het 'keuken'personeel en over de hoofdbestanddelen van de dagelijkse maaltijden, die zowel afhankelijk van de dag in de week en in het jaar (onthoudingsdagen, vasten) als per seizoen en per land konden variëren. Ook worden de gemiddelde voedingsuitgaven op drie verschillende tijdstippen van de reis statistisch met elkaar vergeleken.

Döring, Alois. *Kräuterweihe an Mariä Himmelfahrt im Rheinland.* – Rheinisch-westfälische Zeitschrift für Volkskunde 30/31 (1985/86) p. 35-49; 6 ill.

Sinds de tiende eeuw zijn er getuigenissen van de kerkelijke inzegening van bepaalde planten en kruiden op Maria Hemelvaart. Historische gegevens hierover uit literaire bronnen tonen onder meer aan dat de formulering van zegening door de eeuwen heen wijzigingen onderging, waardoor veranderende accenten in de betekenis van het gebruik zijn aan te wijzen. Op grond van twintigste-eeuws materiaal van de 'Atlas der deutschen Volkskunde' kan vastgesteld worden, dat er binnen het Rijnland sprake was van een groot aantal – merendeels kleine – regionale verschillen in de samenstelling van de kruidwis, alsook in de ermee samenhangende gebruiken en betekenissen. Aan het slot van het artikel wijst Döring op een recente, door diverse instanties gestimuleerde beweging, die gericht is op het doen herleven van de zegening van de kruidwis.

Düding, Dieter. *Deutsche Nationalfeste im 19. Jahrhundert. Erscheinungsbild und politische Funktion.* – Archiv für Kulturgeschichte 69 nr. 2 (1987) p. 371-388.

In de eerste helft van de negentiende eeuw was het aan burgerlijke groeperingen in Duitsland vrijwel niet toegestaan politieke activiteiten te ontplooien. In het houden van nationale feesten zagen zij, georganiseerd in zangverenigingen, turnverenigingen en schuttersgilden, evenwel een middel om uitdrukking te geven aan hun verzet tegen het autoritaire bewind van de vorsten en aan hun verlangen naar een nationale staat. De nationale feesten die werden gehouden na de stichting van het Duitse keizerrijk in 1870-71 staan daarentegen in het teken van de afhankelijkheid aan de vorst. De bemoeienis van de na de Frans-Duitse oorlog opge-

richte soldaten- en veteranenverenigingen met de organisatie van deze feesten is daarvoor mede verantwoordelijk, meent de auteur.

Eberly, Susan Schoon. *Fairies and the folklore of disability. Changelings, hybrids and the solitary fairy.* – Folklore 99 (1988) p. 58-77.

Wanneer men de karakteristieke fysieke of mentale eigenschappen van bepaalde sprookjesfiguren (kabouters, dwergen, zelfs zeermee-minnen) nader bestudeert, kan men er volgens Eberly een reeks van medisch te verklaren afwijkingen in herkennen waarmee kinderen geboren kunnen worden. Het optreden van deze figuren in de volksverhalen kan dus worden gezien als een poging tot verklaring van een verschijnsel dat de mensen niet op andere wijze hebben kunnen verklaren.

Gielis, M. *Hekserij en hekserijvervolging in het licht van de leer van Jacob van Hoogstraten over toverij en duivelspact.* – Taxandria N.R. 59 (1987) p. 5-52; 4 ill.

Gielis beschrijft het kerkelijk standpunt tegenover het verschijnsel toverij zoals dat door o.a. Augustinus en Thomas van Aquino geformuleerd is en dat er op neerkomt dat toverij door mensen op zich zelf niet werkelijk effectief kan zijn. Wel kan toverij effecten hebben door toedoen van de duivel met Gods toelating. In de in 1487 gepubliceerde *Malleus maleficarum* (Heksenhamer) van de theologen Sprenger en Institoris wordt er daarentegen wel van uitgegaan dat toverij reële effecten kan hebben. Gielis betoogt dat dit standpunt niet, zoals vaak wordt aangenomen, door de theologen algemeen is geaccepteerd en noemt als voorbeeld de opvattingen van Jacob van Hoogstraten (1465-1527), de opvolger van Jacob Sprenger o.a. in de functie van inquisiteur van de kerkprovincies Mainz, Trier en Keulen. Volgens Gielis zou Van Hoogstraten de *Malleus* zelfs niet gelezen hebben.

Grambo, Ronald. *Problems of fatalism. A blueprint for further research.* – Folklore 99 (1988) p. 11-29.

Grambo is van mening dat de tot nu toe bestaande typologieën over voorloop en voortekens òf incoherent òf niet bruikbaar zijn omdat men de voorspellingen niet in hun sociologische context plaatst. In dit artikel ontwikkelt hij een nieuw theoretisch model – dat hij met veel voorbeelden illustreert – waarin de opvattingen over de lotsbestemming van mensen gezien worden als een functie van een veelheid aan factoren, zoals sociale, historische, ecologische omstandigheden, leeftijd, sekse.

Honko, Lauri. *Last tango in Paris ... Does folklore deserve international recognition?* – NIF Newsletter 15 nr. 3 (1987) p. 3-9.

Verslag van de bijeenkomst van het 'Special committee of technical and legal experts on the safeguarding of folklore' van de Unesco die van 1 tot 5 juni 1987 in Parijs is gehouden. Het comité heeft hier de aanbeveling opgesteld dat de folklore als geestelijk erfgoed van de mens bewaard dient te blijven. Folklore wordt beschouwd als de uitingsvorm van de culturele en sociale identiteit van groepen en individuen. Het heeft verder een reeks van praktische maatregelen voorgesteld om de bestudering van de traditionele cultuur van groepen en volkeren mogelijk te maken en de aandacht ervoor te versterken. Onder andere wordt gedacht aan de oprichting van een World Folklore Council die onder auspiciën van de Unesco moet gaan werken, aan de oprichting van instituten en musea, de opleiding van volkskundigen, het opstellen van onderwijsprogramma's enz. De voorstellen zullen op de algemene conferenties

van de Unesco worden behandeld. De conclusies van het comité zijn afgedrukt op p. 11-14 van hetzelfde nummer.

Kittsteiner, Heinz-Dieter. *Das Gewissen im Gewitter.* – Jahrbuch für Volkskunde 10 (1987) p. 7-26.

In protestants Duitsland waren in de zeventiende en achttiende eeuw de opvattingen van de elite over de oorzaken van het onweer aan sterke veranderingen onderhevig. Werd eerst aan heksen en duivels de schuld gegeven, later kwam daar een vooral door de kerken gepropageerde verklaring voor in de plaats, die alle aandacht op de eigen zonden richtte. Aan het eind van de achttiende eeuw overheerste echter de rationele natuurkundige verklaring die met behulp van de bliksemafleider aanschouwelijk gemaakt kon worden. Kittsteiner laat zien dat deze verandering weinig effect op de boerenbevolking had. Deze bleef de oorzaak zoeken in bovennatuurlijke wezens en krachten, die voor hun wandaden gestraft moesten worden.

Kleidung [und] Tracht. – Volkskunst. Zeitschrift für volkstümliche Sachkultur 11 nr. 2 (1988) p. 5-55; talr.ill.

Dit nummer vervult de door Helmut Ottenjann in een inleidend artikel (*Historische Kleidung auf dem Lande*, 5-6) geuite wens tot een grotere integratie van de op de plattelandsdracht gerichte volkskundige en de op de burgerlijke modieuze kleding gerichte kunsthistorische studies. Er zijn artikelen in te vinden die voornamelijk over een ontwikkeling in de mode gaan (Ingeborg Weber-Kellermann, *Von den 'culottes' des Rokoko zum modernen Beinkleid*, 15-20; Almut Junker en Eva Stille, *Korsettmacher*, 21-25), terwijl andere het terrein van de boerendracht bestrijken (Gitta Böth en Birgit Freese, *Alle Tage ist kein Sonntag*, 7-14; Jürgen Sturma en Liesel Wischmeyer, *Die Trachten des Mindener Landes*, 36-41). Het is echter niet gebleven bij het binnen één band publiceren van twee totaal van elkaar verschillende benaderingen. Zowel de bijdragen die geschreven zijn vanuit het 'mode' perspectief als degene die de plattelandsdracht beschrijven, laten juist zien dat de afstand tussen dracht en mode vaak veel kleiner was dan vroeger werd aangenomen en dat aan beide elementen van de kleding dezelfde vragen gesteld kunnen worden.

Künsting, Sabine. *Kindheit und Jugend in Lontzen, Kanton Eupen, Ostbelgien (1963-1983). Eine Teiluntersuchung aus dem Projekt "Kulturelle Verflechtungen im Raum Aachen-Maastricht-Lüttich"*. – Rheinisch-westfälische Zeitschrift für Volkskunde 30/31 (1985/86) p. 71-83; 1 ill.

In 1981 hield het Volkskundliches Seminar van de universiteit van Bonn een leeronderzoek naar de culturele wisselwerking op een aantal terreinen uit het dagelijkse leven tussen drie plaatsen aan deze en gene zijde van de landsgrens in het 'drielandpunt' van België, Nederland en de Bondsrepubliek Duitsland. In dit artikel geeft Künsting een kort verslag van de onderzoeksgegevens die ze in de Belgische grensplaats Lontzen verzamelde over het thema sociale betrekkingen van de jeugd, evenals een eerste interpretatie daarvan. De betekenis van haar onderzoek zal pas duidelijk worden als ook de gegevens van de andere deelprojecten bekend zijn.

Molen, S.J. van der. *Nederlandse streekkostuums op paneeltjes uit de zestiende eeuw.* – Volkscultuur. Tijdschrift over tradities en tijdsverschijnselen 4 nr.2 (1987) p. 7-25; 8 ill.

In de zestiende eeuw bestond er grote belangstelling voor lokale drachten. Dit had tot gevolg dat er in die tijd een aantal klederdrachtboeken verschenen, soms in de vorm van een reisbe-

schrijving, en er schilderijen en wandschilderingen van klederdracht dragenden geproduceerd werden. Voor ons land zijn vooral de schilderijtjes van vrouwen uit een twintigtal voornamelijk Noordhollandse plaatsen van belang. Ze stammen vermoedelijk uit de eerste helft van de zestiende eeuw en vertonen, ondanks het feit dat ze uit drie verschillende verzamelingen komen, grote onderlinge overeenkomsten.

Van der Molen komt in dit korte artikel niet toe aan een uitgebreide analyse van de collectie, maar wijst op het belang van deze bron voor het kostuumonderzoek en concludeert dat, hoewel de kleding in grote lijnen weinig verschillen vertoont, er toch duidelijk lokale elementen in aangewezen kunnen worden, vooral met betrekking tot de hoofdtooi.

Moolenbroek, J.J. van. *Het verhaal van een kruisverschijning in het jaar 1214 in de laat-middeleeuwse Gesta Fresonum en Gesta Frisiorum.* – De vrije Fries 67 (1987) p. 41-52; 1 ill.

In twee laatmiddeleeuwse Friese geschriften, de zogenoemde *Gesta Fresonum* en *Gesta Frisiorum*, wordt bericht over de verschijning aan de Friese hemel van twee gouden kruisen tijdens de prediking van Olivier, scholaster van Keulen. Zowel Olivier van Keulen zelf als zijn tijdgenoot Caesarius van Heisterbach hebben elk meermalen geschreven over de drie kruisverschijningen die in mei en juni 1214 achtereenvolgens te Bedum, Surhuizum en Dokkum werden waargenomen. De auteur meent dat het *Gesta*-verhaal niet, zoals door menigeen is verondersteld, afkomstig is uit de traditie van het klooster Klaarkamp, maar teruggaat op een verkeerd begrepen exemplaar van Caesarius.

Spohn, Thomas. *Veränderungen der Tischsitten im Spiegel bürgerlicher Inventare des 17. und 18. Jahrhunderts.* – Rheinisch-westfälische Zeitschrift für Volkskunde 30/31 (1985/86) p. 167-181.

Met een vijftigtal inventarissen uit een totaalbestand van 470 als bron probeert Spohn er achter te komen of er in het Münsterlandse Lemgo in de zeventiende en achttiende eeuw een verfijning van de eetcultuur heeft plaats gevonden. Zijn conclusie is dat bij een beperkt aantal inventarissen aan het eind van de achttiende eeuw zo'n verfijning geconstateerd kan worden. Men gaat met mes en vork eten en er verschijnt gespecialiseerd eetgerei, zoals vischalen, soepkommen etc.. Bij de overige inventarissen vindt die verfijning niet plaats. Wel treft men daarin, net zoals in de 'verfijnde' inventarissen, een groot aantal voorwerpen aan die te maken hebben met de introductie van koffie en thee. Met deze feitelijke constatering sluit Spohn zijn artikel af. In hoeverre zijn bevindingen aansluiten bij de in zijn inleiding vermelde theorieën van Elias blijft onvermeld, terwijl ook een aanzet tot een verdere verklaring van de geconstateerde ontwikkelingen ontbreekt.

Stein, Mary Beth. *Coming to terms with the past: the depiction of 'Volkskunde' in the Third Reich since 1945.* – Journal of folklore research 24 nr. 2 (1987) p. 157-185.

Geschiedschrijving is minder een objectieve weergave van feiten uit het verleden dan een subjectieve interpretatie van willekeurige overblijfselen uit het verleden welke de schrijver toevallig onder ogen zijn gekomen, betoogt Stein. In vergelijking tot andere wetenschapsbeoefenaars staat de 'vertelkunst' van de historicus nog het dichtst bij die van de romanschrijver. Zo betekent 'Geschichte' in Duitsland niet voor niets zowel 'geschiedenis' als 'verhaal'. In plaats van 'historische feiten' kan dan ook beter gesproken worden van 'fictions of factual representation', aldus de schrijfster. Ze haakt hiermee aan bij recente discussies op dit punt (vgl. bij ons bv. F.R. Ankersmit, 'Tegen de verwetenschappelijking van de ge-

schiedwetenschap', in: *Balans en perspectief. Visies op de geschiedwetenschap in Nederland*. Groningen 1987, p. 55-72).

Ter illustratie van haar standpunt behandelt Stein de naoorlogse Duitse historiografie m.b.t. het onderwerp 'volkskunde en nationaal-socialisme'. Ze laat zien hoe ook hier geschiedschrijving minstens zoveel te zeggen heeft over de tijd waarin de historicus zijn verhaal vertelt als over de 'feiten' die in dat verhaal aan de orde komen. Al naar gelang van het heersende denkklimaat wisselen de benaderingen van het oorlogsverleden van de Duitse volkskunde elkaar af: in de tijd van de wederopbouw benadrukking van de status quo, in de periode 1965-1970 kritiek en zelfonderzoek, vanaf 1970 revisie, en in onze eigen periode toenemende factievorming.

Verrips, Jojada. *Geloofsslachtoffers. Drie gevallen van doodslag in Calvinistische kring.* – Sociologisch tijdschrift 14 nr. 3 (1987) p. 357-406; 2 diagr., 2 ill.

In het kader van een onderzoek naar het (mensen-)offer geeft de auteur, aan de hand van archivalia, kranteberichten en literatuur, een gedetailleerde beschrijving van de moorden die in 1900 in een buurtschap in Appeltern, in 1915 aan boord van een Katwijkse zeillogger en in 1944 in Meerkerk werden gepleegd. In deze gevallen was de belangrijkste dader telkens een jonge man die in een toestand van religieuze extase mensen in zijn naaste omgeving om het leven bracht. De auteur meent dat deze daden voortkwamen uit de spanningen die deze mannen ondervonden tussen hun sexuele gevoelens en de orthodoxe calvinistische leer. Bezien vanuit de theorie van Hubert en Mauss zou men deze moorden kunnen beschouwen als een offer. In een kritische bijdrage in een volgend nummer van hetzelfde tijdschrift (15 nr. 1, p. 131-140), nu weer gesierd met het predicaat 'Amsterdams', voert *Rigo van Meer* aan dat Verrips het verband met het calvinisme te gemakkelijk legt. In een repliek bestrijdt Verrips dit (*ibid.*, p. 140-144).

Wiegmann, Günter. *Regionalstrukturen in der westfälischen Volkskultur. Ergebnisse und neue Ansätze.* – Westfälische Forschungen 37 (1987) p. 99-104.

Wiegmann stelt vast dat de ruimtelijke verspreidingspatronen van de woonhuizen, de feesten en de volkskunst in Westfalen, zoals die door resp. J. Schepers, M. Zender en W. Borchers zijn vastgesteld, niet met elkaar in overeenstemming zijn. Studies over afzonderlijke onderwerpen leiden niet tot een samenhangend beeld van de cultuur. Hij pleit voor een meer thematische benadering via algemene maatschappelijke factoren die een grote invloed op diverse terreinen van de cultuur hebben uitgeoefend.

Win, Paul de. *Rechtsarchäologie, een onbekend begrip in België?* – Volkskunde 89 nr. 1 (1988) p. 21-52.

Door J. van Rompaey en de auteur werd in 1981 een begin gemaakt met de inventarisatie van materiële overblijfselen van rechtshistorische aard in België (bv. grenspalen, strafinstrumenten, gerechtsgebouwen). Na het overlijden van Van Rompaey heeft de auteur, met onderbrekingen en op eigen kosten, dit project voortgezet. Hij maakt aan de hand van theoretische literatuur en een vergelijking met in andere landen verrichte, soortgelijke werkzaamheden duidelijk dat een dergelijke inventarisatie gerekend kan worden tot het werkterrein van de zgn. rechtsarcheologie. Een deel van de door hem verzamelde documentatie zal, aangevuld met gegevens uit iconografische en schriftelijke bronnen, de grondslag vormen voor zijn proefschrift over schandstraffen in België van de middeleeuwen tot de negentiende eeuw. De auteur hoopt dat middelen gevonden zullen worden om de nog niet voltooide inventarisatie in de toekomst te kunnen voortzetten.